

N:o 29.

Af herr **Smith**, om förhöjd beskattning af enskilda banker med sedelutgifningsrätt.

I min motion n:o 31 vid 1886 års riksdag föreslog jag, att Riksdagen skulle besluta att vid 1888 års utgång upphäva rätten för enskild bank att utgifva egna banksedlar, samt att förordningen af den 12 juni 1874 röranda enskilda bankers rätt att utgifva egna sedlar skulle från samma tid upphöra, men denna min motion bifölls icke af Riksdagen.

Följden deraf blef, att Kongl. Maj:t beviljade de enskilda sedelutgivande bankerna förnyad oktroj till 1893 års utgång. Jag ådagalade dock i nämnda motion, hurusom de enskilda sedelutgivande bankerna under en tidsperiod af tio år hade beräknat sina kunder ett medeldiskonto af 5,83 procent för vaxlar intill tre månader och af 6,2 procent för vaxlar på längre tid, hvaremot riksbanken under samma tidsperiod diskonterat tre månaders vaxlar till ett medeldiskonto af 5,02 procent och längre till 5,52 procent. Aktiebankernas medeldiskonto under samma tid hade varit för tre månaders vaxlar 5,75 procent och för längre 6,15 procent. Dessa räntesatser bevisade, att riksbanken alltid varit billigast samt de enskilda bankerna dyrast, trots den oerhörda fördel som landet *skänkt* dessa institutioner uti en nästan afgiftsfri sedelutgifningsrätt. Hade riksbanken ensam innehafvt all sedelutgifningsrätt, skulle dess nettovinst säkerligen hafva fördubblats, till stort gagn för hela landet, som då icke allenast haft en betydligt ökad statsinkomst, utan också billigare rörelsekapital. Då de enskilda bankerna genom de förnyade oktrojerna tillförsäkrats sedelutgifningsrätt till 1893 års slut, kan naturligtvis denna rätt icke dessförinnan dem frånhändas, men Kongl. Maj:t har obestridlig rätt att dessförinnan förordna om tiornas indragning, hvarom jag uti särskild motion anhåller, och Riksdagen har rätt att pålägga de enskilda bankernas sedel-

utgifning en betydligt förhöjd skatt, hvarigenom den förlust, som staten lider genom deras sedelutgifning, kunde utjemnas.

De enskilda sedelutgivande bankernas målsmän hafva alltid framhållit, att en ökad skatt icke skulle träffa dem, utan deras låntagare; men jag vågar betvifla rígtigheten af ett sådant påstående, ty de enskilda bankernas lånevilkor äro redan nu så mycket högre än de öfriga bankernas, att deras goda kunder vid en höjd räntefot säkerligen genast skulle lemna dem, i hvilket fall de finge åtnöja sig med de mindre säkra, hvarigenom deras existens vedervågades.

Faran här vid lag är så mycket mindre, som jag hoppas att riksbanken uti nyinrättade afdelningskontor i alla länens residensstäder skall, då tiorna eller åtminstone då den enskilda sedelutgifningsrätten upphör, kunna förse landet med dess behof af sedlar till billigare pris än hvad som nu är fallet.

Att blifva utaf med den enskilda banksedelutgifningen är efter min förmening af allra yttersta vigt för landet, så att landets konsumtionsförmåga må kunna minskas i sådana tider, då importen alltför mycket vill öfverstiga exporten, på samma gång som säkerheten för landets ekonomiska framtid höjes och man derjemte slipper se denna mångfald af sedlar, som redan för längesedan hade bort vara försvunna.

Sverige har dessutom numera icke råd att skänka ett tiotusental privatbanksegare stora belopp årligen för att de skola ikläda sig en solidarisk borgen, som man icke ens vet, om den vid fallissement medför betalningsskyldighet som för egen skuld.

Då statsverkets tillstånd nu är sådant, att nya skatter påyrkas till fyllnad af en eljest befarad statsbrist af cirka 2½ million kronor, så har regeringen velat fylla denna brist genom ökad skatt på de fattigare klassernas konsumtionsartiklar, bränvin och tobak.

De fattigare klasserna äro redan förut hårdt beskattade, och då allvarlig fråga nu uppstått om beskattning äfven af brödet, så synes det mig som statens penningbehof bör fyllas genom att pålägga den mest vinstgivande näringsgrenen en ökad skatt, synnerligast som en sådan skatt icke medför någon annan verkan än minskande af en hög vinst för i allmänhet förut rika samhällsmedlemmar.

Af min ofta åberopade motion n:o 31 vid 1886 års riksdag framgår, att de enskilda bankerna under de deri åberopade tio åren haft en medelnettovinst på det egna kapitalet af 9,08 om året, då deremot riksbanken under samma tid endast haft 6,86 och aktiebankerna 8,08 procent om året.

Då jordbruk och industri under nuvarande tryckta tider knappast gifva någon nettoinkomst, men ändå äro tyngda af höga skatter, hvaraf

den till de sedelutgifvande bankerna för nödigt rörelsekapital torde vara en af de högsta, så bör skälig rättvisa kräfvä, att statens ökade behof af inkomster tagas der de kunna utan olägenhet lättast utgöras, nemligen genom en ökad beskattning på den enskilda banksedelutgifningen, hvilket visst icke på något sätt skadar eller rubbar de enskilda bankernas existens, utan blott minskar deras årliga vinst, hvartill så mycket mera skäl förefinnes, som dessa institutioner i allmänhet väl förstätt att under alla tider bevara sina goda utdelningar, antingen genom nedsatt inlånings- eller höjd utlåningsränta. Då jag tagit i betraktande den inkomst, som andra länder hemta af medgifven enskild sedelutgifning, så anser jag, att den minsta skatt i förhållande till vår räntefot, som sedelutgifvande bank bör lemna staten för det sedelbelopp i medeltal som banken kunnat hålla ute, borde vara tre procent eller trettio kronor pr tusen. Som de enskilda bankernas nettovinst under de åberopade tio åren uppgick till 6,097 millioner kronor årligen, så skulle en skatt af 3 procent på sedelutgifningen minska deras nettovinst med mindre än $\frac{1}{4}$ och då hvarken jordbrukare eller många industriidkare eller enskilda kapitalister kunna erhålla en sådan inkomst på sin egen förmögenhet, som i allt fall tillkommer de enskilda bankernas lottegarer, så böra dessa ej behöfvä klaga, synnerligast som de under en följd af år varit i en lyckligare belägenhet genom sedelutgifningen än andra mindre gynnade rörelsegrenar, och det torde ej vara för tidigt att nya skatter uttagas der de lättast kunna bäras.

Jag bekänner öppet att min afsigt med detta mitt förslag icke allenast är att fylla en del af statsbristen, utan också att derigonom kunna i tid göra de enskilda bankernas lottegarer klart, att landet icke längre vill skänka dem vinsten af sedelutgifningen, som för framtiden eller ^{äro} efter 1893 års utgång bör tillfalla landet; och om denna vinst i god tid kringskäres och minskas, så torde flertalet solida bankdelegare undandraga sig den orimliga borgensförbindelse, som de för en obetydlig förhöjd utdelning iklädt sig.

Hvarje lottegarers insatts i de enskilda bankerna belöpte sig nemligen i medeltal endast till 5,231 kronor, och för att få en ökad utdelning af kanske högst 100 kronor om året, ikläda alla lottegarne sig en solidarisk ansvarighet, en för alla och alla för en, för bankens hela skuldsomma, hvilket ju är alldeles orimligt och hvilket bör ju förr dess hellre omöjliggöras.

Då enskilda bankerna påstå sig vilja motverka borgenssystemet, så borde de i främsta rummet sjelfva upphöra dermed, allrahelst som de säkerligen bestämdt veta, att ingen enda lottegarer skulle genast kunna betala bankens skulder, hvarför han borgat, i fall sådant skulle påfordras.

Det finnes visserligen ett annat medel än en hög beskattning, som skulle kunna motverka den enskilda banksedelutgifningen, men då detta består deri, att landets invånare i allmänhet skulle begagna sin lagliga rätt att vägra i liqvid emottaga enskilda banksedlar, så kan detta medel icke komma till användning, enär de enskilda bankernas sedlar för närvarande förmedla den hufvudsakliga rörelsen.

En förhöjd beskattning, som medtog en större del af vinsten på sedelutgifningen, skulle möjligen föranleda en del af de enskilda bankerna att begagna sin lagliga rätt att upphöra med sedelutgifningen långt före utgången af deras oktroj, och jag skulle därför *för ett sådant fall* vilja föreslå, att riksbanken ålades att intill oktrojtids slut rediskontera sådana bankers belänta säkerheter till belopp, motsvarande deras förut hafda medelbelopp af utelöpande egna banksedlar mot en procent lägre diskontosats pr anno än riksbanken beräknar sina öfriga kunder, med vilkor att den enskilda banken ej belastade sina kunder högre ränta än 1 procent utöfver riksbanken på det sålunda hos riksbanken belånade beloppet.

På detta sätt ordnadt skulle ingen som helst rubbning kunna uppstå genom den enskilda banksedelutgifningens frivilliga upphörande före 1893 års utgång, och riksbanken skulle under denna tid hinna ordna sig med filialkontor i alla län, så att den vore i tillfälle vid nämnda tidpunkt att beqvämt fylla landets behof af rörelsemedel i banksedlar. Vidtages deremot inga åtgärder i god tid, så komma vi att framemot 1893 återigen stå på den punkt, att vi nödgas medgifva förnyade oktrojer åt de enskilda bankerna för att icke skada den allmänna rörelsen, emedan det är ogörligt att utan långa förberedelser kunna hafva riksbankens organisation sådan, att den kan ensam öfvertaga sedelutgifningen.

På grund af hvad jag häri haft äran anföra vågar jag härmed föreslå,

att Riksdagen täcktes ålägga den enskilda banksedelutgifningen en skatt från och med 1889 af 30 kronor pr tusen af det belopp, som i medeltal varit utelöpande, hvilket genom någon lämplig kontroll, som utskottet behagade föreslå, torde fastställas.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

L. O. Smith.
